

"אלה פקודי המשכן... ביד איתמר בן אהרן הכהן"

ביאור הרמז הנפלא של הרה"ק מהרצ"ה מזידיטשוב זי"ע איתמר ר' ראשי תיבות ת'וכו ר'צוף א'הבה מ'בנות י'רושלים

ואהבה והרצון הוא המובחר שבכל מדות האדם, וזהו כל הקדושה שבתוך איש הישראלי.

יודע כי בהיות אדם מקדש עצמו במדות אלה, ממשיך בזה על עצמו השראת שכינה, כי השי"ת אוהב מדות אלה, ובכל מקום אשר נמצאים שם אלה, כביכול מצמצם עצמו ושורה שם. אך אינו דומה קדושת איש אחד, לקדושת צירוף אנשים רבים, לענין המשכת השראת שכינה כנודע, ולכן צוה ה' שכל אחד מישראל יתן נדבתו, ונתנו כל אחד מהם באהבה רבה היותר אפשרית, ומנדבות האלה נבנה הבית.

נמצא נצטרף שם קדושת כלל ישראל ביחד, ונמשך ממילא על ידי זה בבית המקדש השראת שכינה, באופן היותר נאות שראוי להמשיך לצירוף קדושת כלל ישראל, וממילא זרח אור אהבה ויראה וקדושה מבית המקדש לכלל ישראל, ובפרט בעלותם לראות את פני ה', וניתוסף קדושה בכל אחד מישראל יותר מאשר בתחילה, וכאשר ניתוסף בהם קדושה, הוסיפו עוד קדושה יתירה והשראת שכינה אל בית המקדש... וכן היה הולך תמיד ומוסיף קדושת ישראל וקדושת בית המקדש עד אין קץ, כי ישראל מוסיפין בבית המקדש, ובית המקדש בישראל, עד שהיו ישראל מתעלץ יותר מצבא מרום העליונים, וכל העולמות היו מתעלץ עמהם עד בלי גבול, לולא שקלקלו בינתיים.

וזהו שאמר הכתוב כמתמיה, אפריון עשה לו המלך שלמה שהשלים שלו מעצי הלבנון, מה בצע לו בעצים, וכן עמודיו עשה כסף רפידתו זהב כו', מה בצע לו בכסף וזהב וארגמן. ומתרץ תוכו רצוף אהבה מבנות ירושלים, הוא כינוי לישראל, ורצונו לומר כי חיצוניות הדבר באמת מה בצע בו, אלא בפנימיותו רצוף, רצונו לומר נצטרף אהבה וקדושת כל איש ואיש מישראל, וכאן נמצא כאן היה קדושת כל ישראל ביחד, לכן שם השראת השכינה."

הנה כי כן ירווח לנו להבין הרמז הנפלא של הרה"ק מזידיטשוב זי"ע בפסוק, "אלה פקודי המשכן משכן העדות אשר פוקד על פי משה עבודת הלויים ביד איתמר בן אהרן הכהן". ללמדנו

כעבדא קמיה מאריה אחיזנא בשולי גלימתו של הרה"ק מהרצ"ה מזידיטשוב זי"ע להרחיב בביאור דבריו הקדושים, על פי מה שכתוב בשיר השירים על בנין בית המקדש (ס): "אפריון עשה לו המלך שלמה מעצי הלבנון, עמודיו עשה כסף, רפידתו זהב, מרכבו ארגמן, תוכו רצוף אהבה מבנות ירושלים". ופירש האלשיך הקדוש כי שלמה המלך שבנה את בית המקדש, מגלה לנו כאן התכלית של בית המקדש בדרך שאלה ותשובה.

הכתוב מתמה ושואל: "אפריון עשה לו המלך שלמה מעצי הלבנון", וכי הקב"ה שהוא מלך שהשלים שלו צריך אפריון מעצי לבנון, "עמודיו עשה כסף, רפידתו זהב, מרכבו ארגמן", וכי הוא יתברך צריך לעמודי כסף ורפידת זהב ומרכב של ארגמן, הלא כל העולם שלו הוא כמו שכתוב (חג) "לי הכסף ולי הזהב נאום ה'".

על כך מתרץ הכתוב שאין הקב"ה צריך את הבנין החיצוני של זהב וכסף, אלא הקב"ה בחר להשרות שכינתו בבית המקדש אשר "תוכו רצוף אהבה מבנות ירושלים", בתוך הבנין רצופה האהבה הבוררת וההשתוקקות של בנות ירושלים שהם כלל ישראל שנדבו מכספם באהבה גדולה להקב"ה.

הביאור הנשגב של ה"ערבי נחל" על הקשר בין השראת השכינה לאהבת ישראל לה'

דבר בעתו מה טוב להשתעשע בדברות קדשו של ה"ערבי נחל" (פרשת תרומה דרוש א), שהאריך לבאר באופן נשגב הביאור של האלשיך הקדוש, על הקשר הנפלא בין השראת השכינה בבית המקדש, בזכות תרומתם של ישראל לבנין המשכן בבחינת "תוכו רצוף אהבה מבנות ירושלים", הנה הדברים בלשון קדשו:

"נקדים מה שפירש האלשיך בפסוק (שיר השירים ו-ג) אפריון עשה לו המלך שלמה כו', והוא כי יש לתמוה בענין עשיית בית המקדש לשכון שם שכינתו יתברך שמו, הלא השמים ושמי השמים לא יכללוהו, ומה בצע בבנות בית. אך ענין המכוון הוא, כל אחד מישראל נתן נדבתו באהבה רבה ויראת שמים ורצון לבו, ומדות אלה היראה

בפרשתנו פרשת פקודי דבר בעתו מה טוב להתבונן בפתיחת הפרשה (שמות לח-כא): "אלה פקודי המשכן משכן העדות אשר פוקד על פי משה עבודת הלויים ביד איתמר בן אהרן הכהן". כאשר נעיין בפירוש רש"י נראה שהוא מקדים תחילה לפרש הכתוב בדרך רמז:

"אלה פקודי המשכן משכן העדות, המשכן משכן, שני פעמים, רמז למקדש שנתמשכן בשני חורבנין על עוונותיהן של ישראל. משכן העדות, עדות לישראל שיותר להם הקדוש ברוך הוא על מעשה העגל, שהרי השרה שכינתו ביניהם". וצריך ביאור ליישב הפליאה הגדולה, מדוע בחר הקב"ה נותן התורה לבשר לנו בפרשה זו המדברת על בנין המשכן, "אלה פקודי המשכן משכן העדות", שעתיד הקב"ה למשכן את שני בתי המקדשות.

תכלית בנין בית המקדש "תוכו רצוף אהבה מבנות ירושלים"

פתח דברינו יאיר לבאר ענין זה על פי מה שפירש רש"י על איזה חלק מעבודת המשכן מדובר שנמסר ביד איתמר בן אהרן הכהן: "עבודת הלויים, פקודי המשכן וכליו הוא עבודה המסורה ללויים במדבר, לשאת ולהוריד ולהקים איש איש למשאו המופקד עליו, כמו שאמור בפרשת נשא. ביד איתמר, הוא היה פקיד עליהם למסור לכל בית אב עבודה שעליו".

בספר "גנת אגוז" להרה"ק רבי פנחס מסטאניסלוב זצ"ל [תלמיד מובהק של ה"צמח ה' לצבי"] הביא בשם המקובל האלקי רבי צבי הירש מזידיטשוב זי"ע, שאמר רמז נפלא לבאר הטעם שבחר משה רבינו למסור עבודת הלויים במשכן ביד איתמר, על פי מה ששינונו בגמרא (ברכות ז): "מנא לן דשמא גרים, אמר רבי אלעזר דאמר קרא (תהלים מו-ט) לכו חזו מפעלות ה' אשר שם שְׁמוֹת בארץ, אל תקרי שְׁמוֹת אלא שְׁמוֹת". וזהו הרמז בשמו של איתמר שהוא ראשי תיבות (שיר השירים ו-ג): "ת'וכו ר'צוף א'הבה מ'בנות י'רושלים".

ישוב הפליאה: מדוע בחר הקב"ה לבשר לישראל בפרשת פקודי על חורבן שני בתי המקדש שנתמשכנו בעוונות ישראל

ביאור חדש על "מזמור לאסף" שזימר על כך ששפך הקב"ה את חמתו על העצים ועל האבנים ולא על ישראל

אלשיך הקדוש: הקב"ה בחר להשרות שכינתו בבית המקדש כי "תוכו רצוף אהבה" מאהבת ישראל בתוך קירות המקדש

הקב"ה גזו את אהבתם של ישראל בקרשי המשכן כי בלוחות הראשונים שניתנו בקולות שלטה עין הרע של המלאכים

"כתיב (תהלים ע"ט-א) מזמור לאסף אלקים באו גוים בנחלתך, לא הוה קרא צריך למימר אלא בכי לאסף, נהי לאסף, קינה לאסף, ומה אמר מזמור לאסף... אמרו לאסף, הקב"ה החריב היכל ומקדש ואתה יושב ומזמר. אמר להם מזמר אני ששפך הקב"ה חמתו על העצים ועל האבנים ולא שפך חמתו על ישראל".

ולכאורה יפלא הפלא ופלא, שהרי שנינו בגמרא (שבת קה:): "המקדש בגדיו בחמתו והמשבר כליו בחמתו והמפורז מעותיו בחמתו יהא בעיניך כעובד עבודה זרה". הנה כי כן איך יעלה על הדעת שהקב"ה כביכול היה צריך למצוא דרך לשפוך חמתו על העצים ועל האבנים, עד כדי כך שאם לא היה מוציא חמתו על העצים היה שופך ח"ו חמתו על ישראל.

אך לפי האמור נראה ליישב כוונתו העמוקה של אסף, שאמר מזמור על כך "ששפך הקב"ה חמתו על העצים ועל האבנים", על פי הידוע כי השטן שהוא היצר הרע אינו שוקט על שמריו ונלחם בכל עת ובכל שעה עם ישראל, כמו ששנינו בגמרא (קידושין ל:): "יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש המיתו, שנאמר (תהלים לז-ב) צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו, ואלמלא הקב"ה עוזרו אין יכול לו, שנאמר (שם) אלקים לא יעזבנו בידו".

לכן כשראה השטן הוא היצר הרע, כי אהבתם האיתנה של ישראל להקב"ה גנוזה ומוסתרת בתוך קירות בית המקדש, בבחינת "תוכו רצוף אהבה מבנות ירושלים", התגבר בכל כוחו לכבות אהבה זו מישראל שלא ירגישו באהבה זו, ומעשה שטן הצליח כמו ששנינו בגמרא (יומא ט:): "מקדש ראשון מפני מה חרב, מפני שלשה דברים שהיו בו, עבודה זרה וגילוי עריות ושפיכות דמים... אבל מקדש שני שהיו עוסקין בתורה ובמצוות וגמילות חסדים, מפני מה חרב, מפני שהיתה בו שנאת חנם, ללמדך ששקולה שנאת חנם כנגד שלש עבירות, עבודה זרה גילוי עריות ושפיכות דמים".

דורש ממך כי אם עשות משפט ואהבת חסד והצנע לכת". וכן מבואר במדרש רבה (פרשת נשא יב-ד): "כשבא ליתן תורה לישראל עשה פומבין גדולה... ושלטה בהם עין רעה ונשתברו הלוחות".

ב"מחזור ויטרי" לרבינו שמחה מויטרי תלמיד רש"י (אות תקח) מצינו חידוש גדול, כי המלאכים שנתקנאו בישראל נתנו בהם עין רעה, ומבאר לפי זה המנהג הקדוש שכשמכניסים את הבן לראשונה לתלמוד תורה מכסים אותו, הנה הדברים בלשון קדשו:

"ולמה החכם מכסה אותו תחת כנפיו, לפי שמחניכין אותו דרך צניעות ודרך ענוה, שכן מצינו בנתינת התורה (שמות כ-ז) ובעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו. דבר אחר שלא לעשותו עליל ופומבי לעוברי דרכים, שלא ישלוט בו שום עין הרע ולא שום נזק, שכן בנתינת התורה לפי שלוחות הראשונות ניתנו בפומבי גדול וקולות וברקים וקול שופר נתקנאו המלאכים, ובא שטן וערבב את העולם, וגרם העון ונשתברו לוחות ראשונות, אבל לוחות אחרונות שניתנו בחשאי הן קיימין לעולם".

והנה ידוע כי המשכן היה כפרה על חטא העגל, כמו שפירש רש"י: "משכן העדות, עדות לישראל שויתר להם הקדוש ברוך הוא על מעשה העגל, שהרי השרה שכינתו ביניהם". מעתה יפתח לנו פתח להבין הטעם שצוה הקב"ה לבנות לו משכן להשראת השכינה, שאהבתם של ישראל תהיה גנוזה בתוך קרשי המשכן בבחינת "תוכו רצוף אהבה מבנות ירושלים", כדי שלא תשלוט באהבה זו עין הרע של המלאכים.

בשעת החורבן שפך הקב"ה את חמתו על העצים כדי לגלות את האהבה המוסתרת בתוך העצים

והנני להעלות על שלחן מלכים, כי על פי האמור יפתח לנו פתח להבין מאמר פלא בענין חורבן בית המקדש במדרש (איכה רבתי ד-טו):

כי משה רבינו בחר למנות על עבודת המשכן את איתמר שהוא ראשי תיבות ת'זכור ר'צוף א'הבה מ'בנות י'רושלים, משום שבקדושתו זכה לחזק את אהבת ישראל להקב"ה, שהיתה גנוזה בתוך קרשי המשכן שהלויים פירקו והקימו.

ויש לומר כי זהו פירוש הכתוב "ביד איתמר בן אהרן הכהן", כי בהיותו בן אהרן הכהן אשר חכמינו ז"ל העידו עליו (אבות פ"א מ"ב) "הוי מתלמידי של אהרן, אוהב שלום ורודף שלום, אוהב את הבריות ומקרבן לתורה", לכן היה בכוחו ללכת בדרכי אהרן אביו, להשפיע אהבת ישראל להקב"ה, שהיתה גנוזה בתוך קרשי המשכן, ובזכות אהבה זו נמשכה השראת השכינה בבית המקדש.

הקב"ה גזו אהבת ישראל בתוך קרשי המשכן להינצל מעין הרע של כוחות היצר הרע

רחש לבי דבר טוב לבאר הטעם שגזו הקב"ה את אהבת ישראל בתוך קרשי המשכן, כמו שמדגיש הכתוב לבאר הסיבה שצוה המלך שהשלום שלו לעשות לו אפריון מעצי הלבנון, "עמודיו עשה כסף, רפידתו זהב, מרכבו ארגמן", כי אין רצונו בחיצוניות של כסף זהב וארגמן, אלא רצונו באהבה הפנימית של כלל ישראל, הגנוזה בתוך קירות המשכן בבחינת "תוכו רצוף אהבה מבנות ירושלים".

נקדים מה שגילו לנו חכמינו ז"ל הטעם שהלוחות הראשונים ניתנו לישראל בהר סיני בפומבי בקולות וברקים, כמו שכתוב (שמות יט-טז): "ויהי ביום השלישי בהיות הבוקר ויהי קולות וברקים וענן כבד על ההר וקול שופר חזק מאד ויחרד כל העם אשר במחנה", ואילו את הלוחות השניים נצטווה משה רבינו לקבל בצנעה, עד כדי כך שנזהרו ישראל לא רק שלא לעלות להר סיני, אלא גם לא להיראות בכל ההר, כמו שכתוב (שם לד-א):

"ויאמר ה' אל משה פסל לך שני לוחות אבנים כראשונים וכתבתי על הלוחות את הדברים אשר היו על הלוחות הראשונים אשר שברת, והיה נכון לבקר ועלית בבקר אל הר סיני ונצבת לי שם על ראש ההר, ואיש לא יעלה עמך וגם איש אל ירא בכל ההר, גם הצאן והבקר אל ירעו אל מול ההר ההוא".

מבאר המדרש כי הסיבה לכך היא, כי הלוחות הראשונים שניתנו בפומבי נשתברו משום ששלטה בהם עין הרע, לכן צוה הקב"ה לקבל את הלוחות השניות בצניעות, כמבואר במדרש תנחומא (פרשת כי תשא אות לא):

"פסל לך, והיה נכון לבוקר, כך בראשונה ויהי ביום השלישי בהיות הבוקר וגו', וכאן וגם איש אל ירא, הלוחות ראשונות על שניתנו בפומבי, לפיכך שלטה בהם עין הרע ונשתברו, וכאן אמר לו הקב"ה, אין לך יפה מן הצניעות, שנאמר (מ"ב ו-ח) ומה ה'

שהרי סיבת החורבן היא משום שלא עשו ישראל רצונו של מקום, אם כן איך יתכן שמצאו את הכרובים מעורים זה בזה. ותירץ הר"י מיגאש כי בעת החורבן היה זה בדרך נס, כדי להראות החיבה הגדולה שהקב"ה מחבב את ישראל גם בגלות.

הקב"ה סיבב להוציא את שני הכרובים מבית המקדש להראות שתכלית החורבן היא לגלות האהבה המוסתרת

מעתה כאשר נצרף הטעם ששפך הקב"ה את חמתו על העצים ועל האבנים, כדי לגלות בכך את האהבה המוסתרת בתוכם שבזמן שבת המקדש היתה בבחינת "תוכו רצוף אהבה מבנות ירושלים", ירווח לנו להבין ביתר שאת הטעם שסיבב הקב"ה שהוציאו הגוים מבית המקדש את הכרובים כשהם מחוברים יחד בשעת החורבן.

הביאור בזה, כי הן אמת שהרשעים הללו התכוונו ללעוג לישראל, אולם הקב"ה ביקש ללמד אותנו שתכלית החורבן היא לגלות את האהבה הגדולה בין הקב"ה לישראל, שלא תהיה עוד טמונה בתוך קירות בית המקדש בבחינת "תוכו רצוף אהבה", אלא תהיה גלויה לעין כל בבחינת שני הכרובים שהוציאו הגוים מבית המקדש, כדי שנשכיל להבין כי מעתה מוטלת עלינו העבודה לגלות אהבתנו להקב"ה אפילו מתוך חשכת הגלות וההסתר פנים.

כאשר נתבונן נראה שאחרי החורבן מתגלה אהבה גדולה זו בד' אמות של הלכה, כמו ששינו בגמרא (ברכות ח.): "מיום שחרב בית המקדש אין לו להקב"ה בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד". בכך לימדו אותנו חכמינו ז"ל, כי כאשר אדם עוסק בד' אמות של הלכה, הרי הוא זוכה לגלות את אותה אהבה שהיתה טמונה בעצים ובאבנים בזמן שבת המקדש היה קיים, בבחינת "תוכו רצוף אהבה מבנות ירושלים", ובכך יש נחמה גדולה להקב"ה על חורבן בית המקדש.

כיון שבאנו לידי כך ירווח לנו להבין הטעם שפתח הקב"ה את פרשתנו פרשת פקודי בהודעה על חורבן שני בתי המקדשות: "אלה פקודי המשכן משכן העדות". ופירש רש"י: "המשכן משכן, שני פעמים, רמז למקדש שנתמשכן בשני חורבניו על עוונותיהן של ישראל", משום שרצה הקב"ה לחזק אותנו בכך על חורבן בתי המקדשות.

לכן המשיך הכתוב לגלות לנו שבחר משה רבינו למסור את עבודת המשכן, "ביד איתמר בן אהרן הכהן", והנה הטעם שבחר למסור את עבודת המשכן ביד איתמר, הוא, כי שמו הוא ראשי תיבות ת'זכ'ו ר'צוף א'הבה מ'בנות ירושלים, שידע להכניס אהבת ישראל בתוך קירות המשכן,

"הקב"ה שפך חמתו על העצים ועל האבנים" כדי לגלות את אהבת ישראל הטמונה בתוך קירות בית המקדש

הקב"ה סיבב שיוציאו האויבים את הכרובים המחוברים לשוק להראות לישראל שאפשר להתייחד עם הקב"ה גם בגלות

זרע קודש: "ובנה אותה בקרוב בימינו" בית המקדש השלישי יבנה מתורתם ותפלתם של ישראל

תכלית גילוי אהבתם של ישראל בעת החורבן כדי לבנות מתורתם ותפלתם את בית המקדש השלישי

שהיו ישראל עולין לרגל מגללין להם את הפרוכת ומראין להם את הכרובים שהיו מעורים זה בזה, ואומרים להם ראו חביבתכם לפני המקום כחביבת זכר ונקבה".

הביאור בזה על פי הידוע כי בשעת מתן תורה קידש הקב"ה את כנסת ישראל בקידושין גמורים, כמו שכתוב (שמות יט-י): "וקדשתם היום ומחר", ומפרש במדרש (דב"ר ג-ב) כי "וקדשתם" הוא מלשון קידושין. וזהו שכתוב (שמות יט-יז): "ויוצא משה את העם לקראת האלקים מן המחנה", ופירש רש"י: "לקראת האלקים, מגיד שהשכינה יצאה לקראתם כחתן היוצא לקראת כלה". וכן כתוב (ישעיה סב-ה): "ומשוש חתן על כלה ישיש עליך אלקיך".

והנה בגמרא (בבא בתרא שס) מקשה מה שמצינו סתירה בענין עמידת הכרובים, כי כתוב אחד אומר (שמות כה-ג) "ופניהם איש אל אחיו", משמע שפניהם היו מופנים זה לזה, וכתוב אחד אומר (דברי הימים ב ג-ג) "ופניהם לבית", משמע שפניהם לא היו איש אל אחיו כי אם כלפי הבית. ומתיר: "לא קשיא כאן בזמן שישראל עושין רצונו של מקום, כאן בזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום".

פירוש, בזמן שישראל עושים רצונו של מקום, אז הם מפנים את כל מגמתם כלפי הקב"ה, וכמים הפנים לפנים מפנה הקב"ה כביכול את פניו אליהם, ואז הפנו שני הכרובים, שהם רמז על הקב"ה וכנסת ישראל, את פניהם זה לזה באהבה גדולה בבחינת "ופניהם איש אל אחיו". אבל כאשר אין ישראל עושים רצונו של מקום, הרי הם הפוכים את פניהם שלא להסתכל כלפי הקב"ה, ועל ידי זה גם הקב"ה כביכול מפנה את פניו מהם, ולכן גם הכרובים למטה הם בבחינת "ופניהם לבית".

לפי זה מתפלא רבינו יוסף מיגאש על מה ששינונו כי כשנכנסו הנכרים לקודש הקדשים מצאו את הכרובים מחוברים פניהם איש אל אחיו,

הנה כי כן יאירו עינינו להבין מעט מזעיר מה עמקו מחשבותיו של הקב"ה ששפך את חמתו על העצים ועל האבנים, כי רצה לגלות בכך אהבתם של ישראל שהיתה גנוזה בתוך קירות בית המקדש, שהעצים והאבנים לא יסתירו את אהבתם הגדולה לה, ועל ידי זה נתגלתה דוקא בגלות אהבתם של ישראל לאביהם שבשמים.

ונראה להרחיב הביאור בזה ביתר שאת, על פי מה שהאריך בעל ה"תניא" לבאר ב"לקוטי אמרים" (פרק יח), כי לכל איש ישראל אפילו הקל שבקלים טמונה בפנימיות לבו אהבה מוסתרת לה, שהיא ירושה מהאבות הקדושים אברהם יצחק ויעקב, וזהו שהיה רבי אלכסנדר מתפלל בסיום שמונה עשרה (ברכות ז.): "רבון העולמים גלוי וידוע לפניך שרצוננו לעשות רצונך ומי מעכב שאור שבעיסה", הוא היצר הרע.

לפי זה יומתק להבין ביתר שאת הטעם ששפך הקב"ה את חמתו על העצים ועל האבנים, כדי לגלות את האהבה המוסתרת בתוך קירות בית המקדש, כי רצה הקב"ה לעשות בכך פועל דמיון לגלות את האהבה המוסתרת בתוך לבבות בני ישראל, שהגוף החומרי והגשמי לא יהיה בגדר מסך המבדיל למנוע התגלות אהבה זו להקב"ה.

שוב הפליאה על החיבור בין שני הכרובים בשעת החורבן

הנה מה טוב ומה נעים לבאר בזה ענין פלא שהיה בשעת החורבן כשנכנסו הגוים לקודש הקדשים, כמו ששינונו בגמרא (יומא ד.ד): "בשעה שנכנסו נכרים להיכל ראו כרובים המעורין זה בזה, הוציאו לשוק ואמרו, ישראל הללו שברכתך ברכה וקללתך קללה יעסקו בדברים הללו, מיד הזילום, שנאמר (איכה א-ח) כל מכבדיה הזילוה כי ראו ערותה".

ב"שיטה מקובצת" (בבא בתרא צט.) הביא מה שהתפלא על כך אחד מן הראשונים רבינו יוסף מיגאש, ממה ששינונו בגמרא (יומא ד.ד): "בשעה

בית המקדש השלישי יבנה מאהבה הגלויה של תורה ומצוות בזמן הגלויות

מערתה יאירו עינינו וישמח לבנו להבין מעט מזעיר, מה מאד עמקו מחשבותיו של הקב"ה שבזמן החורבן שפך את חמתו על העצים ועל האבנים, כדי לגלות בכך את אהבתם של ישראל בגילוי גדול, כי בכך רצה הקב"ה להכין את בנין בית המקדש השלישי, אשר כפי המבואר מאהבתם הגדולה של ישראל לה' שעוסקים בתורה בד' אמות של הלכה, ושופכים את לבם הטהור בתפלתם לה' יבנה הקב"ה את בית המקדש השלישי.

מה נפלא להבין בזה כוונתו העמוקה של אסף שאמר: "מזמור לאסף אלקים באו גוים בנחלתך", וכבר הבאנו מאמר המדרש: "אמרו לאסף, הקב"ה החריב היכל ומקדש ואתה יושב ומזמר. אמר להם מזמר אני ששפך הקב"ה חמתו על העצים ועל האבנים ולא שפך חמתו על ישראל". ולפי המבואר יש לומר כי אסף אמר מזמור לא רק על כך שלא שפך את חמתו על ישראל, אלא על כך שגילה את אהבתם של ישראל בתורה ובתפלה, שמאהבה זו עתיד הקב"ה לבנות את בית המקדש השלישי.

ועתה בא וראה שכל המסע הנפלא הזה רמז לנו הקב"ה בפרשתנו פרשת פקודי: "אלה פקודי המשכן משכן העדות". ופירש רש"י: "המשכן משכן, שני פעמים, רמז למקדש שנתמשכן בשני חורבנין על עוונותיהן של ישראל", ממשיך הכתוב לחזק אותנו לבאר הטעם ששפך הקב"ה את חמתו על העצים ועל האבנים, משום שהוא הכנה לבנין בית המקדש השלישי.

לכן מפרש הכתוב הטעם שבחר משה למנות על עבודת המשכן, "אשר פוקד על פי משה עבודת הלויים ביד איתמר בן אהרן הכהן", והטעם שבחר למסור את עבודת המשכן ביד איתמר, הוא כי שמו מורה עליו ראשי תיבות ת'זכור ר'צוף א'הבה מ'בנות י'רושלים, שידע להכניס אהבת ישראל בתוך קירות המשכן, ולכן כשחטאו ישראל שפך הקב"ה את חמתו על העצים ועל האבנים, כדי שתתגלה אהבתם של ישראל בלי שום הסתרה על ידי שעוסקים בד' אמות של הלכה, ומאהבה זו עתיד הקב"ה לבנות את בית המקדש השלישי במהרה בימינו אמן.

רעיון קדוש זה חוזר ונשנה בסידור "לב שמח" להגה"ק רבי חנוך העניך מאלעסק זצ"ל, שמפרש בדברי קדשו מה שתיקנו לומר בתשעה באב (בתפלת נחם):

"ואני אהיה לה נאום ה' חומת אש סביב, שעל ידי שאיש ישראל מתפלל כראוי ואומר דיבורים כראוי וכנכון, עומדים מלאכי השרת ומנסרים מדיבורים שלהם אבנים לבנין בית המקדש, וביותר, אפילו בית המקדש של אש גם כן יבנה על ידי דיבורים של ישראל, וזהו ואני אהיה לה נאום ה', על ידי דיבורים של ה', חומת אש סביב, על ידי שאיש ישראל אומר דיבורים על ידי אש טהור שהוא ביראתו, בזה נעשה לעתיד חומת אש סביב."

מערתה ירווח לנו ליישב הקושיא, איך יקיימו ישראל לעתיד לבוא מצוות עשה של בנין בית המקדש, כי הן אמנם שבית המקדש השלישי ירד מן השמים בנוי ומשוכלל, אולם מאחר שבית מקדש זה בשמים הולך ונבנה על ידי העבודה הגדולה של כלל ישראל שעוסקים בתורה ובמצוות, נמצא כי כלל ישראל הם שבונים בכל יום את בית המקדש השלישי, ועל כך אנו מתפללים "ובנה אותה בקרוב בימינו בנין עולם".

יומתק לבאר בזה מה שאנו מתפללים אחרי תפלת שמונה עשרה: "יהי רצון מלפניך ה' אלקינו ואלקי אבותינו שיבנה בית המקדש במהרה בימינו ותן חלקנו בתורתך". כי מאחר שבית המקדש השלישי יבנה על ידי התורה והתפלה של כלל ישראל, לכן אחרי התפלה אנו מתפללים שיבנה בית המקדש מהדיבורים הקדושים של התפלה, "ותן חלקנו בתורתך", כדי שנוכל להשלים בנין בית המקדש השלישי גם על ידי לימוד התורה.

וזהו פירוש המאמר (ברכות טז): "תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם שנאמר (ישעיה נד-ג) וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך, אל תקרי בניך אלא בוניך". הכוונה כי על ידי שהם בבחינת "לימודי ה'" שעוסקים בתורה הם בונים בית המקדש השלישי. ויש לומר שמטעם זה נהגו לומר מאמר זה כל יום בסיום תפלת שחרית, לרמז שמכל האותיות של התפלה שהתפללנו נעשו אבנים לבנין בית מקדש השלישי.

ולכן כשחטאו ישראל שפך הקב"ה את חמתו על העצים ועל האבנים, כדי שתתגלה אהבתם של ישראל בלי שום הסתרה באמצעות העסק בד' אמות של הלכה.

בבית המקדש השלישי שירד מן השמים אהבת ישראל תהיה גלויה ולא מוסתרת

בדרך זו במסילה נעלה לבאר ביתר שאת נפלאות דרכי ה', מדוע באמת בזמן חורבן שני בתי מקדשות שפך הקב"ה את חמתו על העצים ועל האבנים, כדי שיגלו ישראל בגלות את אהבתם הגדולה לה' בגילוי גדול על ידי עסק התורה וקיום המצוות, ושוב לא יהיו מוסתרים בתוך בנין בית המקדש בבחינת "תוכו רצוף אהבה מבנות ירושלים".

נקדים מה שהביאו רש"י ותוספות (סוכה מא. ד"ה אי נמי) בשם המדרש, כי בית המקדש השלישי לא יהיה בנין הבנוי בידי אדם, אלא כמו שהביאו בלשון קדשם: "מקדש העתיד שאנו מצפין בנוי ומשוכלל הוא יגלה ויבוא משמים, שנאמר (שמות טו-יז) מקדש ה' כוננו ידיך". ומקור הדבר בתנא דבי אליהו רבה (פרק ל): "אין בית המקדש נבנה ביד האדם, אלא בידו של הקב"ה בלבד, שנאמר מקדש ה' כוננו ידיך, ואומר (תהלים סח-לו) נורא אלקים ממקדשיך".

ותמהו המפרשים שהרי יש מצוות עשה (שמות כה-ח): "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", הנה כי כן לעתיד לבוא שבית המקדש השלישי ירד מן השמים בנוי ומשוכלל, איך יקיימו ישראל מצוות עשה זו של בנין בית המקדש. ונראה ליישב קושיא זו על פי יסוד גדול שגילה הרה"ק מראפשיץ ז"ע ב"זרע קודש" (פרשת כי תצא ד"ה כי תבנה) בענין בית המקדש השלישי, שמבאר מה שאנו מתפללים (שמונה עשרה ברכת ולירושלים): "ובנה אותה בקרוב בימינו בנין עולם", הנה הדברים בלשון קדשו:

"על פי מה שפירשת, ובנה אותה בקרוב בימינו בנין עולם, שבונה ירושלים ה', ובמה בונה אותה, 'בימינו' על ידי הימים שלנו, שבכל יום כשאדם עובד אותו יתברך, הכל לפי מעשיו בונה את ירושלים ובית המקדש, יש בונה ביום אחד שורה שלימה, ויש מניח למשל לבינה אחת, כן בונה האדם מישראל שעובד ה' בכל יום, עד שיהיה נבנה בשלימות במהרה בימינו".

תודתנו וברכתנו נתונות לאלו שנדבו את הוצאת הגליון לזיכוי אחינו בני ישראל

משפחת מהרב הי"ו - לעילוי נשמת אמם האשה החשובה מרת לאה בת וירג'ני ע"ה

להורדת המאמרים shvilei.com

לקבלת המאמרים באימייל: mamarim@shvileipinchas.com